

Biskop Tor Singsaas, kronikk i Adresseavisen, Olsok 29.07.2010:

Å være pilegrim – en påminnelse om avhengighet

Den danske teolog og etiker Knud E. Løgstrup (1905 -81) hevder at avhengighet er en grunnbetingelse ved det å være menneske. For å kunne leve, er vi mennesker avhengig av hverandre, og det skaperverk vi er en del av. Ingen kan leve for seg selv.

Temaet avhengighet blir i det daglige relativt lite reflektert over. På hvilken måte er jeg avhengig av andre for at livet skal gå greit og friksjonsfritt? Hvem er jeg avhengig av for at livet mitt skal bli meningsfullt? De fleste av oss vet hvem vi er avhengig av for at livet skal bli levelig. I samfunnet må vi ha snekkere, rørleggere, lærere, renovasjonsarbeidere, - og vi kan liste opp en uendelighet av yrker og menneskelige egenskaper som viser at vi er avhengig av hverandre for at verden skal holdes på hengslene.

Avhengighet er et viktig verdibegrep. Noen har en opplevelse av at de bare er avhengig av andre, men ingen er avhengige av dem? Det er ubarmhjertig og trist at noen opplever sitt liv slik. Det hører med til medmenneskelighetens innerste vesen at ethvert menneske skal kjenne seg umistelig og ukrenkelig.

Avhengighet handler om grenser. Hvor går grensene for avhengighet i livet? Når overskrides egne grenser, og når andres? Dette er viktige spørsmål. For hvis mennesker, samfunn eller skaperverk opplever at grensene for avhengighet blir overskredet, vil livet etter hvert bryte sammen. Avhengigheten har en grense. Det er en grense for hvor mye en tåler av en annens avhengighet.

En pilegrim er en som prøver ut grensene for avhengighet. Å være pilegrim er en påminnelse om, og øvelse i avhengighet. En pilegrim skulle være enkelt utrustet for sin vandring. En kappe, en stav, en veske/pung og en hatt. Vi kan se apostelen Jakob d.e., pilegrimenes skytshelgen, som skulptur på Nidarosdomens vestfront, hvor han er kledd slik. Pilegrimen må under sin vandring mot målet prøve ut og øve seg i å være avhengig av andre, og hvordan la andre være avhengige av seg for å kunne nå fram. Du opplever som pilegrim å utfordres på grensene for avhengighet. Hva kan du selv tåle, og hva kan andre tåle av deg? Pilegrimslivet er kanskje for mange av oss i dag, den mest nakne måten å oppleve vår avhengighet på. Vi blir under vandringen i ulike situasjoner direkte utfordret på det faktum at vi mennesker må leve i relasjon til hverandre og til skaperverket for å kunne overleve! Derfor er pilegrimsvandringer i vår tid viktige for å medvirke til en nødvendig refleksjon og samtale omkring avhengigheten til Gud, mennesker og skaperverk. Dette må til for å opprettholde en dyp respekt for det enkelte menneskes unike verdi og det skaperverk mennesket er satt inn i. Dette er umistelige kristne verdier.

En pilegrim er en fremmed. Det latinske "peregrinus" som er opphav til ordet, betyr nettopp fremmed. Ingen gang vi blir så lett klar over hvem og hva vi er avhengig av, som når vi er hjemmefra. Da oppdager vi vår tilhørighet til mennesker og steder. Ofte må vi

reise bort for å oppdage vår avhengighet til menneskene hjemme og til hjemstedet. En pilegrim må vende hjem igjen, og få hjelp til det hvis det er vanskelig.

Jesus Kristus var selv en pilegrim. Han var på stadig vandring, og møtet med det enkelte menneske var hans mål. Han evnet å ha et nærvær til det menneske han møtte. Det er en grunnleggende forståelse i den kristne tro at Kristi menneskelighet, hans ord og handlinger viser menneskets avhengighet til Gud, medmennesker og natur. Derfor lot Guds Sønn seg underlegge de samme livsvilkår som alle mennesker og hele skapningen. Kristus kom til jord og var avhengig av en livmor for å bli født inn i verden, en mor og en far og medmennesker til å ta hand om seg. Slik går Kristus, Guds Sønn inn i et skjebnefellesskap med menneskene. Gud deler liv og skjebne med oss. Det gir håp at Gud med alt sitt er midt i mellom oss skapte. Kristus viste avhengighet og tilhørighet til medmennesker utfoldet i de menneskelige møtene. De som ble møtt med respekt og tillit av ham, fikk sitt menneskeverd bekreftet. Og han la vekt på først og fremst å møte de som var satt utenfor det menneskelige fellesskap. Når vi møter et medmenneske med respekt, åpenhet og tillit, viser vi at vi står i et avhengighetsforhold til hverandre. For når vi blir møtt slik, merker at vi blir til som menneske. Vi trenger hverandre og det skapte for å realisere vår menneskelighet. Vi blir til i møte med hverandre. Derfor er vi mennesker gitt til hverandre i avhengighet.

Men det kan synes som om vår store utfordring er å vedkjenne oss fullt ut vår avhengighet til Gud, medmenneske og skaperverk, og respektere de grenser som dette fordrer. Knud E. Løgstrup innfører begrepet "skamløshet" i forhold til dette. Når mennesker ikke respekterer avhengighet og tilhørighet til hverandre, opptrer de skamløst. Den skamløse enser ikke medmenneskers og skaperverkets grenser. Det er viktig at den samme etiske bevissthet også omfatter skaperverket. Respekt for medmennesket blir vi stadig utfordret av, men at det samme etiske krav også omfatter skaperverket har vært underkommunisert, ikke minst fra kirkens side. De siste tiår har vi sett at skaperverket har sine grenser som ikke må overskrides. Og vi har til fulle oppdaget vår avhengighet til skaperverket, og at naturens sårbarhet er også vår egen sårbarhet. Dette har gjort oss vaksomme. Ikke minst den tragiske oljekatastrofen i Mexicogulfen er en sterk påminnelse, som etisk vurdert viser at det dreier seg om en skamløs handling overfor skaperverket. For sent har vi oppdaget de skjebnetunge konsekvenser av våre handlinger. Og vi vet enda ikke hvor dette ender, fordi vi har trosset noen viktige grenser.

Vi trenger påminnelser om avhengighet, og øvelse i avhengighet for å kunne respektere Gud, medmennesker og skaperverk. Å gå pilegrim er noe vi alle utfordres til for nakent å oppleve vår avhengighet av de livsviktige relasjoner i tilværelsen.